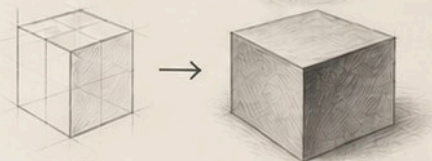
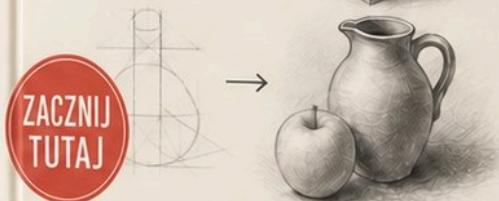

NAUCZ SIĘ **RYSOWAĆ** OD PODSTAW

Linie • Kształty • Proporcje • Perspektywa • Cieniowanie

ZACZNIJ
TUTAJ

ANNA WIŚNIEWSKA

DOMOWA BIBLIOTEKA

TOM 1

Naucz się rysować od podstaw

Linie, kształty, proporcje, perspektywa i cieniowanie

Zacznij tutaj

Anna Wiśniewska

DOMOWA BIBLIOTEKA · 2026

Twoja strefa klienta

Wszystkie książki z pakietu znajdziesz zawsze pod tym adresem:

<https://domowabiblioteka.store/pages/strefa-rysowanie-m3v8k2p>

Naucz się rysować od podstaw – Linie, kształty, proporcje, perspektywa i cieniowanie

Anna Wiśniewska

© 2026 Domowa Biblioteka. Wszelkie prawa zastrzeżone. Publikacja przeznaczona wyłącznie do użytku osobistego nabywcy. Kopiowanie, rozpowszechnianie i odsprzedaż bez zgody wydawcy są zabronione.

Spis treści

1. Od autorki
2. Materiały i miejsce pracy
3. Patrzyć jak rysownik
4. Linie i dłoń
5. Bryły podstawowe
6. Proporcje i mierzenie
7. Perspektywa
8. Światło i cieniowanie
9. Martwa natura krok po kroku
10. Cztery tygodnie: plan ćwiczeń i częste błędy
11. Filmy, które pomogą ci w nauce

Od autorki

Cześć! Mam na imię Anna Wiśniewska, a ta książka powstała dla każdego, kto choć raz pomyślał: „Nie umiem rysować”. Słyszę to zdanie bardzo często i w nie nie wierzę. Rysowanie nie jest darem, z którym rodzi się garstka osób. To rzemiosło, a każdego rzemiosła można uczyć się krok po kroku, o ile zaczyna się od właściwego końca.

Właściwy koniec to nie twarz ani idealny portret. To prosta linia, koło i zwykły sześcián. Gdy zobaczysz, że niemal każdy motyw da się zbudować z kilku podstawowych brył, trudne stają się wykonalne. Kubek to walec. Jabłko to kula z małym wgłębieniem. Dom to sześcián z dachem na górze.

Co znajdziesz w tej książce

- **Pewność z ołówkiem w ręku:** jak go trzymać, jak poruszać dłonią i jak prowadzić równe, pewne linie.
- **Bryły podstawowe:** koło, elipsa, sześcián, walec, stożek i kula jako klocki, z których powstaje wszystko inne.
- **Proporcje:** jak mierzyć wzrokiem i zwykłym ołówkiem, żeby rysunek przypominał to, co widzisz.
- **Perspektywa:** dlaczego rzeczy wydają się mniejsze w oddali i jak narysować sześcián albo wnętrze, które wygląda prawdziwie.
- **Światło i cień:** jak płaska forma staje się obła dzięki kilku odcieniom szarości.
- **Martwa natura krok po kroku:** jabłko, kubek i dzbanek, czyli wszystko, czego się nauczysz, w praktyce.
- **Plan na cztery tygodnie** oraz lista najczęstszych błędów.

Jak korzystać z książki

W książce jest 31 ćwiczeń. Każde jest krótkie: wystarczy od 10 do 20 minut. Do prawie każdego ćwiczenia dołączony jest rysunek z ponumerowanymi krokami. Spójrz na rysunek, przeczytaj kroki, a potem rysuj na własnej kartce. Nie kopiuj

obrazka mechanicznie, tylko spróbuj zrozumieć, dlaczego linie biegną właśnie tak. To zrozumienie sprawi, że później zastosujesz tę metodę do nowych motywów.

Nie potrzebujesz drogiego sprzętu. Zwykły ołówek, gumka i kilka kartek papieru zaprowadzą cię daleko. Najważniejszym materiałem jest odrobina systematyczności: lepiej 15 minut dziennie niż dwie godziny raz w miesiącu.

Wskazówka: Zachowuj wszystkie kartki z ćwiczeniami, także te, które wydają się nieudane. Po czterech tygodniach możesz położyć obok siebie pierwszą i ostatnią. Różnica zwykle zaskakuje.

Kilka słów na drogę

Będziesz rysować krzywe linie, nierówne koła i sześciiany, które się przechylają. To zupełnie normalne, tak zaczynał każdy. Słaba kartka nie jest porażką, tylko pokazuje, nad czym warto popracować następnym razem. Traktuj siebie ze zrozumieniem, baw się dobrze i pozwól, by prowadziła cię ciekawość.

Zaczynamy. Weź ołówek i kartkę, a zacznijmy od tego, co powinno leżeć na stole.

Anna Wiśniewska

Materiały i miejsce pracy

Potrzebujesz mniej, niż myślisz. Na dobry początek wystarczą trzy ołówki, gumka, temperówka i blok ze zwykłym papierem. Kupisz to w każdej papierni, często też w większych supermarketach, w sklepie z artykułami biurowymi albo w sklepie hobbystycznym. Nie kupuj wszystkiego naraz. Zacznij skromnie i dokupuj materiały, gdy zauważysz, czego brakuje.

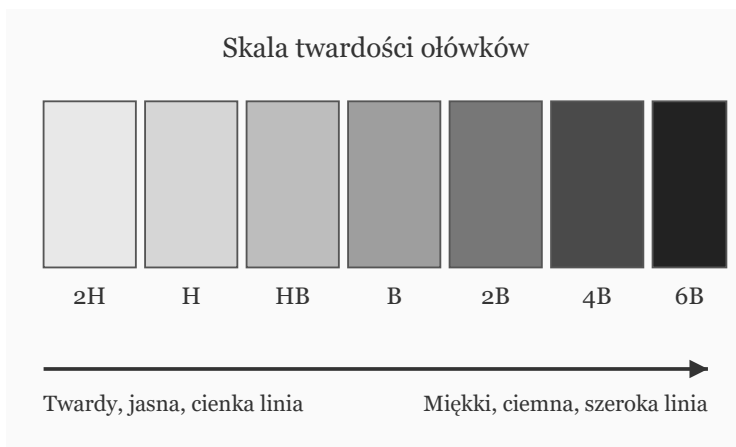

Podstawowe wyposażenie: ołówki o różnej twardości, gumka i szkicownik.

Fot. Hamid Roshan / Unsplash

Ołówki grafitowe i skala twardości

Ołówki oznacza się literami i cyframi. **H** oznacza twardy, **B** miękki (i czarny), a **HB** leży pośrodku. Twarde ołówki dają jasne, cienkie linie, które łatwo zetrzeć. Miękkie dają ciemne, wyraziste linie i miękkie tony, ale łatwiej się rozmazują.

Od twardego (2H) do miękkiego (6B). Na początek wystarczy 2H, HB i 4B.

Ołówek	Charakter	Do czego służy
2H	Bardzo jasny, łatwo go zetrzeć	Linie pomocnicze, konstrukcja, pierwszy szkic
HB	Średni, uniwersalny	Kontur, notatki, jasne tony
2B	Miękki i ciemny	Cienie, mocniejsze linie
4B–6B	Bardzo miękki, łatwo się rozmazuje	Najciemniejsze partie

Gumka, temperówka i papier

- **Gumka chlebowka:** miękka i plastyczna. Zbiera grafit, nie niszcząc papieru, a po uformowaniu w czubek nadaje się do małych powierzchni.
- **Zwykła biała gumka:** do usuwania wyraźnych linii.
- **Temperówka lub nożyk:** ostry grafit daje kontrolę. Nożykiem uzyskasz dłuższy czubek, który świetnie sprawdza się przy cieniowaniu.
- **Papier:** szkicownik o gramaturze 90–120 g/m² w zupełności wystarczy do ćwiczeń. Gładki papier daje czystsze linie, a lekko szorstki chwytą więcej grafitu przy cieniowaniu. Unikaj bardzo cienkiego papieru do kserokopiarki, jeśli dużo wycierasz.

Postawa i oświetlenie

Siedź z prostymi plecami i obiema stopami na podłodze. Połóż kartkę przed sobą, lekko ukośnie, żeby ręka, którą rysujesz, mogła swobodnie się poruszać. Przy dużych formach trzymaj głowę mniej więcej na długość ramienia od kartki, a bliżej podchodź dopiero przy szczegółach. Wstawaj co dwadzieścia minut i popatrz przez chwilę w dal, dzięki temu odpoczną oczy i barki.

Światło powinno padać z przeciwnej strony niż ręka, którą rysujesz. Przy rysowaniu prawą ręką postaw lampę po lewej, a cień dłoni nie będzie zakrywał linii. Najlepsze jest równe, ciepłe światło. Światło dzienne przy oknie sprawdza się znakomicie, ale unikaj bezpośrednich promieni słońca padających na papier.

Wskazówka: Podłóż doniczkę albo książkę pod górną krawędź deski lub blatu, żeby podłoże było lekko nachylone. Niewielkie nachylenie pozwala widzieć całą kartkę bez wykręcania szyi.

Twoje miejsce do rysowania nie musi być pracownią. Stół w kuchni, lampa i dziesięć wolnych minut to doskonały początek.

Patrzeć jak rysownik

Większość rysowania dzieje się w oczach, a nie w ołówku. Ten, komu wydaje się, że „wyszło źle”, zwykle nie narysował niczego źle, tylko zbyt szybko spojrzał. Mózg uwielbia skróty: mówi „oko”, „dom” albo „drzewo” i podsuwa ci symbol zamiast tego, co naprawdę masz przed sobą. Rysownik uczy się wyłączać symbole i patrzeć na prawdziwe kształty, kąty i odległości.

Patrz na model częściej niż na kartkę.

Fot. Andrey Novik / Unsplash

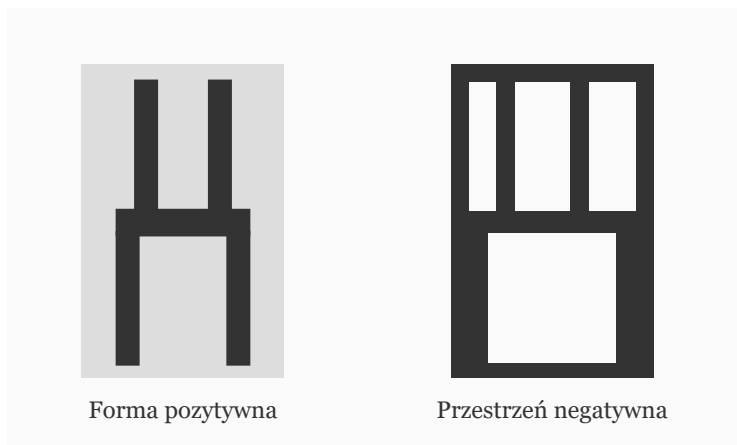
Patrz więcej, niż rysujesz

Dobra zasada brzmi: na model patrz co najmniej tyle samo, ile na kartkę. Wielu początkujących rysuje z wzrokiem utkwionym w papier i tylko zerka na model. Odwróć to. Patrz długo, narysuj krótką linię, znów patrz. Na początku wydaje się to wolne, ale efekty szybko się poprawiają.

- Spójrz na model i oceń, jak jest wysoki w porównaniu z szerokością.
- Zapytaj siebie: czy ta linia biegnie w górę, czy w dół, i o ile?
- Jak daleko jest od jednego punktu do następnego?
- Która część jest największa, a która najmniejsza?

Przestrzeń negatywna

Przestrzeń negatywna to powietrze wokół przedmiotów i między nimi. Spójrz na krzesło: między szczelkami oparcia a nogami są puste miejsca o wyraźnych kształtach. Te puste miejsca często łatwiej dostrzec niż samo krzesło, bo mózg nie ma dla nich symbolu. Jeśli narysujesz kształty powietrza, krzesło wyjdzie samo.

Rysuj kształty powietrza zamiast kształtu krzesła. Wtedy symbole znikają.

Porównuj bez przerwy

W rysowaniu wszystko opiera się na porównaniach. Nigdy nie pytasz: „jak duży jest ten kubek?”, tylko: „jak duży jest w porównaniu z czajniczką obok?”. Wybierz jednostkę, na przykład wysokość kubka, i mierz nią wszystko inne: „czajniczek ma mniej więcej półtora kubka wysokości”. Wystarczą przybliżenia. Z czasem oko staje się zaskakująco pewne.

Trzy pytania przed każdą linią

1. **Kąt:** O ile linia odchyła się od pionu albo od poziomu?
2. **Długość:** Jak jest długa w porównaniu z linią, która już leży na kartce?
3. **Położenie:** Gdzie się zaczyna, dokładnie nad którym punktem lub pod którym?

Szkicuj lekko i poprawiaj wcześniej

Zawsze zaczynaj od jasnych linii, które łatwo zmienić. Najpierw narysuj cały motyw w dużym uproszczeniu, sprawdź wielkość i położenie na kartce, a dopiero potem przejdź do szczegółów. To najczęstsza zmiana, dzięki której początkujący robią duży krok naprzód: przestają dopracowywać po kolei każdą część i najpierw budują całość.

Wskazówka: Zmruż oczy albo zrób zdjęcie rysunku telefonem i obejrzyj je w lustrzanym odbiciu. Błędy w proporcjach widać od razu, gdy obraz jest odwrócony.

Wyrób sobie nawyk dawania oczom od czasu do czasu odpocząć. Po dwudziestu minutach oczy się męczą, a wtedy symbole zaczynają się wkładać z powrotem.

Linie i dłoń

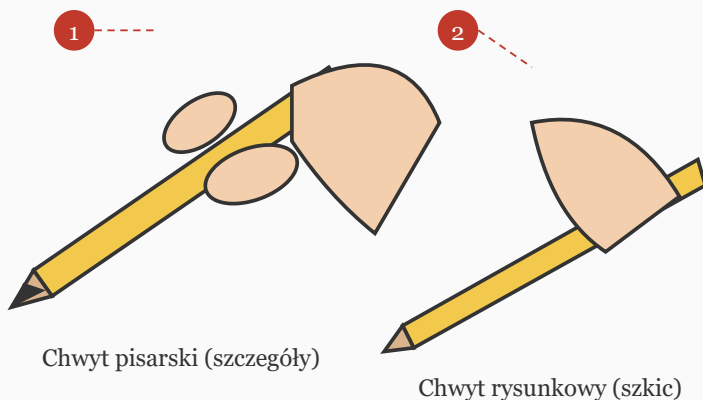
Każdy rysunek składa się z linii. Zanim zaczniesz rysować jabłka i kubki, warto zaprzyjaźnić się z ołówkiem. W tym rozdziale ćwiczysz chwyt, ruch i nacisk. To trochę jak rozgrzewka przed spacerem: przez pięć minut nudno, ale cała reszta jest dzięki temu o wiele przyjemniejsza.

Najważniejszy klucz to rysowanie całym ramieniem, nie samymi palcami. Małe, nerwowe ruchy palców dają drżące linie. Ruchy z barku i łokcia dają długie, spokojne pociągnięcia, które wyglądają pewnie. Rysuj śmiało duże i szybkie linie na dużych kartkach. To normalne, że na początku wychodzą krzywo.

Ćwiczenie 1: Znajdź swój chwyt

Poziom: początkujący · Czas: 10 min · Materiały: ołówek HB, szkicownik

To, jak trzymasz ołówek, decyduje o tym, jak swobodnie możesz się poruszać. Warto znać dwa chwyt: chwyt pisarski do szczegółów i otwarty chwyt rysunkowy do szkiców i cieniowania.

1: Chwyt pisarski, 2–3 cm od końcówki. 2: Chwyt rysunkowy, ołówek spoczywa lekko dalej z tyłu.

CZEGO POTRZEBUJESZ

- Ołówek HB z w miarę ostrym grafitem
- Szkicownik na stole

JAK TO ZROBIĆ

1. Weź ołówek tak jak do pisania, mniej więcej 2–3 cm od końcówki. Narysuj pięć krótkich kresiek i małe kółko.
2. Przesuń chwyt dalej do tyłu, tak by trzymać ołówek prawie pośrodku. Pozwól mu wyraźnie pochylić się ku kartce i narysuj pięć długich kresiek.
3. Wypróbuj otwarty chwyt rysunkowy: trzymaj ołówek od góry kciukiem i palcem wskazującym, tak by opierał się o nasadę kciuka. Narysuj długą, lekką linię zygzakiem przez całą kartkę.
4. Porównaj trzy rzędy. Wybierz chwyt, który daje największą kontrolę przy szczegółach, i ten, który najwygodniej sprawdza się przy szkicach.

CO ĆWICZYSZ

- Rozluźnione palce i swobodne ramię
- Przełączanie się między szczegółem a szybkim szkicem

Częsty błąd: kurczowy chwyt, od którego bieleją opuszki palców. Rozluźnij napięcie, strząśnij dłoń i spróbuj jeszcze raz. Ołówek ma spoczywać w dłoni, nie być ściskany.

Ćwiczenie 2: Proste linie od barku

Poziom: początkujący · Czas: 10 min · Materiały: ołówek HB, kartka A4

Rysowanie prostej linii bez linijki to umiejętność, którą się trenuje. Chodzi o to, by pociągnąć szybką, zdecydowaną linię od punktu A do punktu B, a nie o to, by wyszła idealna.

1 Postaw dwie kropki

2 Jedno szybkie pociągnięcie

3 Krzywa linia: rysuj szybciej, nie mocniej

Najpierw kropki, potem pewne pociągnięcie. Krzywa linia jest zwykle skutkiem zbyt wolnego ruchu.

CZEGO POTRZEBUJESZ

- Ołówek HB
- Kartka A4, najlepiej ułożona poziomo

JAK TO ZROBIĆ

1. Postaw dwie kropki w odległości 15–20 cm od siebie, w poziomym rzędzie trzy takie pary.
2. Patrz na następną kropkę, nie na końcówkę ołówka, i poprowadź do niej prostą linię jednym płynnym ruchem. Pracuj całym ramieniem.
3. Narysuj dziesięć linii poziomych, potem dziesięć pionowych, potem dziesięć ukośnych.
4. Narysuj jeszcze raz trzy najgorsze linie i spróbuj zbliżyć się do ideału.

CO ĆWICZYSZ

- Współpracę oka i ramienia

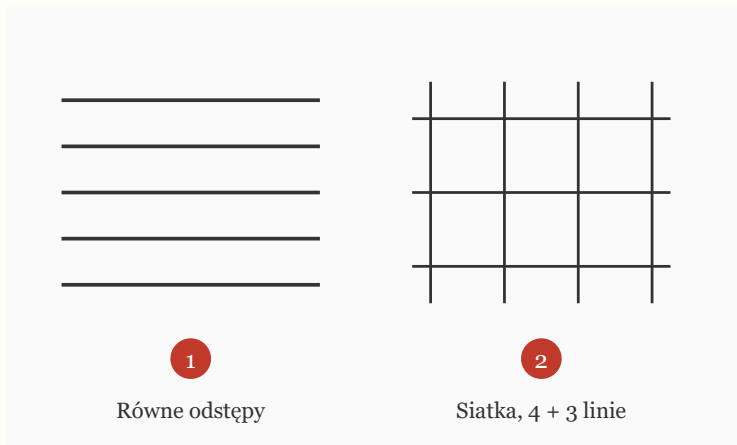
- **Zaufanie do szybkiego ruchu**

Częsty błąd: rysowanie powoli, żeby „zrobić to dobrze”. Wolne pociągnięcia często drżą bardziej. Lepiej poprowadzić lekką, szybką linię i ją wytrzeć albo zostawić.

Ćwiczenie 3: Linie równoległe i siatka

Poziom: początkujący · Czas: 15 min · Materiały: ołówek 2H lub HB, linijka do sprawdzenia

Linie równoległe w równych odstępach to podstawa cieniowania i siatek. Tutaj ćwiczysz równy kierunek i równą odległość.

1: pięć linii równoległych w równych odstępach. 2: siatka z liniami pionowymi i poziomymi.

CZEGO POTRZEBUJESZ

- Ołówek 2H lub HB
- Kartka A4

JAK TO ZROBIĆ

1. Narysuj pięć równoległych linii poziomych, każda długości około 10 cm, w odstępach mniej więcej 1 cm. Rysuj bez linijki.
2. Obróć kartkę o 90 stopni i narysuj to samo w pionie, przecinając pierwsze linie. Masz już siatkę.
3. Przyjrzyj się uważnie: czy kratki są mniej więcej takie same? Zaznacz sobie, gdzie robią się węższe, a gdzie szersze.
4. Sprawdź linijką. Ile milimetrów wynosi różnica? Spróbuj jeszcze raz i pobij własny „rekord”.

CO ĆWICZYSZ

- Równe odstępy i kierunek

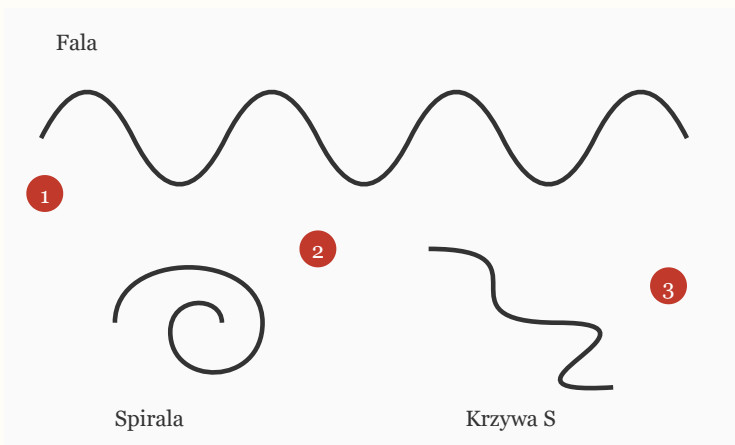
- Siatkę, której użyjesz w rozdziale o proporcjach

Częsty błąd: linie zbiegają się jak wachlarz. Patrz na linię, która właśnie powstała, i porównuj z nią kolejną, a nie z końcówką ołówka.

Ćwiczenie 4: Krzywe i fale

Poziom: początkujący · Czas: 10–15 min · Materiały: ołówek HB, kartka A4

Świat nie składa się wyłącznie z prostych linii. Miękkie krzywe są potrzebne do liści, ubrań i obłych kształtów. Tutaj ćwiczysz płynny ruch.

1: równa fala. 2: spirala do wewnątrz. 3: krzywa S, którą wykorzystasz przy liściach i sznurkach.

CZEGO POTRZEBUJESZ

- Ołówek HB
- Dużo papieru, rysuj duże formy

JAK TO ZROBIĆ

1. Narysuj linię falistą przez całą szerokość kartki. Staraj się, żeby szczyty były równie wysokie, a doliny równie głębokie.
2. Narysuj spiralę zaczynając się pośrodku i rozszerzając się na zewnątrz, potem spiralę do środka. Pilnuj równych odstępów między zwojami.
3. Narysuj dziesięć krzywych S w rzędzie, jak cienkie, wijące się sznurki.
4. Powtórz ćwiczenie z zamkniętymi oczami przez pięć sekund na każdą krzywą, a potem otwórz oczy i zobacz efekt.

CO ĆWICZYSZ

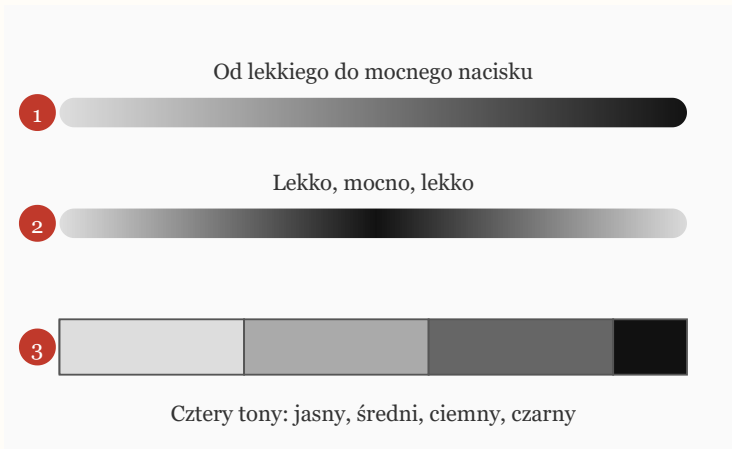
- Miękki ruch z barku i łokcia
- Równy rytm w krzywych

Częsty błąd: rysowanie krzywej w małych kawałkach, z wieloma załamaniami. Pozwól ołówkowi sunąć jednym pociągnięciem i unieś go dopiero wtedy, gdy krzywa jest skończona.

Ćwiczenie 5: Nacisk i kontrola tonu

Poziom: początkujący · Czas: 15 min · Materiały: ołówek 2B, szkiecownik

Jednym ołówkiem możesz narysować wszystko, od linii prawie niewidocznych po węglowo czarne. Sterujesz tylko naciskiem. To podstawa późniejszego cieniowania.

1: nacisk rośnie. 2: nacisk w górę i w dół. 3: cztery wyraźne poziomy.

CZEGO POTRZEBUJESZ

- Ołówek 2B
- Papier z lekką fakturą, jeśli masz

JAK TO ZROBIĆ

1. Narysuj kreskę długości 15 cm, która zaczyna się prawie bez nacisku, a kończy mocnym.
2. Narysuj kreskę, która zaczyna się lekko, w środku robi się ciemna, a na końcu znów jest lekka.
3. Narysuj w rzędzie cztery prostokąty i wypełnij je tonem lekkim, średnim, ciemnym i mocnym, gęsto położonymi równoległymi kreskami.
4. Porównaj: czy widać cztery różne poziomy? Jeśli nie, zwiększ różnicę między nimi.

CO ĆWICZYSZ

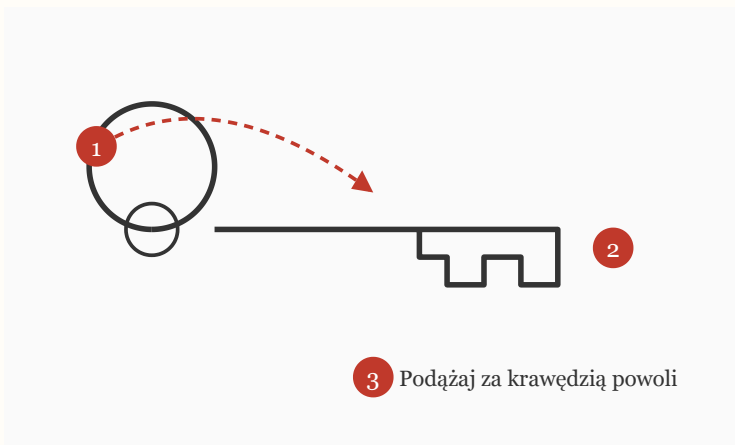
- Kontrolę nacisku
- Podstawową skalę, której użyjesz w rozdziale o świetle i cieniu

Częsty błąd: mocne dociskanie twardego ołówka, od którego na papierze zostaje wgłębienie.
Do ciemnych tonów użyj raczej miększego ołówka.

Ćwiczenie 6: Kontur bez odrywania ołówka

Poziom: początkujący · Czas: 15 min · Materiały: ołówek HB, przedmiot, na przykład klucz

Tutaj łączysz oko z ołówkiem. Rysujesz powoli kontur przedmiotu, prawie nie patrząc na kartkę. Wynik będzie dziwny, ale ćwiczenie jest bezcenne.

1: wybierz punkt startu. 2: prowadź wzrok wzdłuż krawędzi. 3: ołówek porusza się w tym samym tempie co oko.

CZEGO POTRZEBUJESZ

- Przedmiot o wyraźnym kształcie: klucz, nożyczki albo grzebień
- Ołówek HB i kartka

JAK TO ZROBIĆ

1. Połóż przedmiot przed sobą i wybierz punkt startu na krawędzi. Oprzyj ołówek na kartce.
2. Patrz na krawędź i pozwól wzrokowi sunąć wzdłuż niej bardzo powoli. Ołówek podąża tym samym ruchem, a ty nie patrzysz na kartkę.
3. Narysuj cały kontur jednym pociągnięciem. Wygląda to dziwnie, ale to nie szkodzi.
4. Zrób nową wersję, w której możesz zerknąć na kartkę co pięć sekund. Porównaj.

CO ĆWICZYSZ

- Podążanie za prawdziwymi kształtami zamiast symboli

- Cierpliwość i sprawność dłoni

Częsty błąd: ciągle podglądanie kartki. Jeśli trudno się powstrzymać, postaw przed kartką otwartą książkę tak, żeby jej nie widzieć.

Bryły podstawowe

Prawie wszystko, co widzisz, da się rozłożyć na sześć prostych form: koło, elipsę, sześciąt, walec, stożek i kulę. Filiżanka to walec z elipsą na górze. Jabłko to kula. Rożek lodów to stożek z kulą na wierzchu. Gdy dostrzeżesz formę ukrytą za motywem, rysowanie przestaje być zagadką.

Klasyczne bryły gipsowe: sześciąt, walec, stożek i kula.

Fot. Angelo Casto / Unsplash

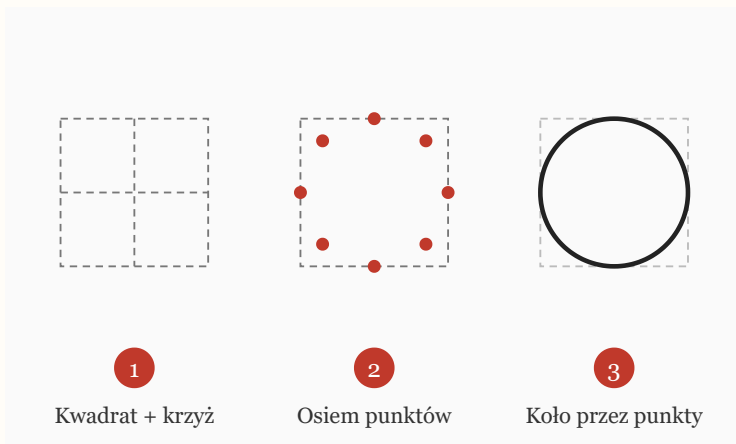
Jest ważna różnica między formami płaskimi a przestrzennymi. Koło i elipsa są płaskie. Sześciąt, walec, stożek i kula mają objętość, a solidnie wyglądają dzięki liniom konstrukcyjnym. Rysuj je lekko i śmiało zostawiaj widoczne, nawet gdy rysunek jest skończony. Niewidoczną tylną stronę zaznacz liniami przerywanymi, a zrozumiesz, jak ta forma jest zbudowana.

Wskazówka: Do linii konstrukcyjnych używaj ołówka 2H, a do ostatecznych konturów HB. Dzięki temu linie pomocnicze wyraźnie różnią się od wyniku i można je później wytrzeć.

Ćwiczenie 7: Koło z wolnej ręki

Poziom: początkujący · Czas: 10–15 min · Materiały: ołówek HB, szkicownik

Narysowanie równego koła jest trudniejsze, niż się wydaje. Tutaj poznasz pewną drogę: zbuduj koło wewnątrz kwadratu z ośmioma punktami oparcia.

1: kwadrat z liniami środkowymi. 2: zaznacz środek każdego boku i cztery punkty blisko rogów. 3: poprowadź ołówek przez punkty.

CZEGO POTRZEBUJESZ

- Ołówek HB lub 2H
- Kartka A4

JAK TO ZROBIĆ

1. Narysuj lekki kwadrat o boku około 6 cm i poprowadź lekkie linie środkowe, pionową i poziomą.
2. Zaznacz środek każdego boku. Potem zaznacz cztery punkty w rogach, mniej więcej jedną trzecią drogi od każdego rogu wzdłuż przekątnej.
3. Narysuj koło, które dotyka wszystkich ośmiu punktów. Zacznij od góry i prowadź ołówek równym ruchem od barku.
4. Powtórz ćwiczenie pięć razy. Potem spróbuj rysować koła bez kwadratu, tylko z czterema lekkimi punktami.

CO ĆWICZYSZ

- Równe zaokrąglenie i rytm

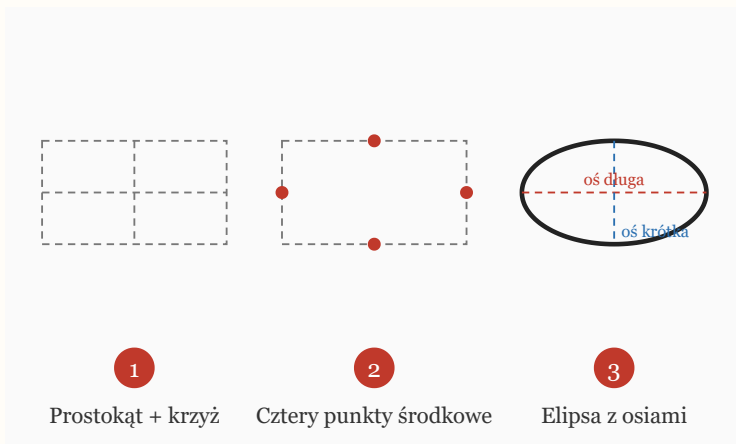
- Umieszczanie formy w oparciu o prowadnice

Częsty błąd: koło z kątami albo „jajko”. Często wynika to z zatrzymania się w środku ruchu. Zanim narysujesz, zrób kilka szybkich próbnych kółek w powietrzu nad kartką.

Ćwiczenie 8: Elipsa z dwiema osiami

Poziom: początkujący · Czas: 15 min · Materiały: ołówek HB

Elipsa to koło oglądane z ukosa z boku. Potrzebujesz jej do filizanek, słoików i talerzy. Sekret tkwi w dwóch osiach przecinających się pod kątem prostym.

1: prostokąt z krzyżem środkowym. 2: zaznacz środki czterech boków. 3: narysuj elipsę tak, by ich dotykała.

CZEGO POTRZEBUJESZ

- Ołówek HB lub 2H
- Gumka

JAK TO ZROBIĆ

1. Narysuj lekki prostokąt o wymiarach $8 \times 4,5$ cm i poprowadź linie środkowe.
2. Zaznacz cztery punkty środkowe boków prostokąta.
3. Narysuj równą elipsę dotykającą tych punktów. Końce elipsy mają być zaokrąglone, nigdy ostre jak cytryny.
4. Narysuj trzy elipsy o różnej szerokości: wąską (prawie linię), średnią i prawie okrągłą. Zobaczysz, jak punkt widzenia wpływa na kształt.

CO ĆWICZYSZ

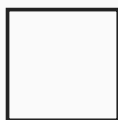
- Symetrię względem dwóch osi
- Odróżnianie elipsy „otwartej” od „zamkniętej”

Częsty błąd: ostre końce i nierówny kształt. Rysuj elipsę jednym pociągnięciem, z zaokrąglonymi zakrętami, i obracaj kartkę, żeby wygodnie dosięgnąć.

Ćwiczenie 9: Sześcian

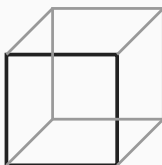
Poziom: początkujący · Czas: 15 min · Materiały: ołówek 2H i HB, linijka opcjonalnie

Sześcian to podstawa domów, pudeł i mebli. Zbudujesz go z dwóch kwadratów połączonych czterema liniami ukośnymi.

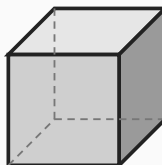
1

Przedni kwadrat

2

Tylny kwadrat + rogi

3

Cień + ukryte krawędzie

1: przedni kwadrat. 2: tylny kwadrat przesunięty w górę i w prawo, z czterema liniami w rogach. 3: ukryte krawędzie przerywane, boki zacienione.

CZEGO POTRZEBUJESZ

- Ołówek 2H do konstrukcji, HB do konturu
- Linijka, jeśli chcesz porównać

JAK TO ZROBIĆ

1. Narysuj kwadrat o boku około 5 cm. Sprawdź, czy boki są równej długości.
2. Narysuj tak samo duży kwadrat, przesunięty w górę i w prawo, tak by zasłaniał połowę pierwszego.
3. Połącz cztery rogi równoległymi ukośnymi liniami.
4. Trzy krawędzie, których nie widać, narysuj linią przerywaną. Prawą ścianę zacienij najciemniej, a górną najjaśniej.

CO ĆWICZYSZ

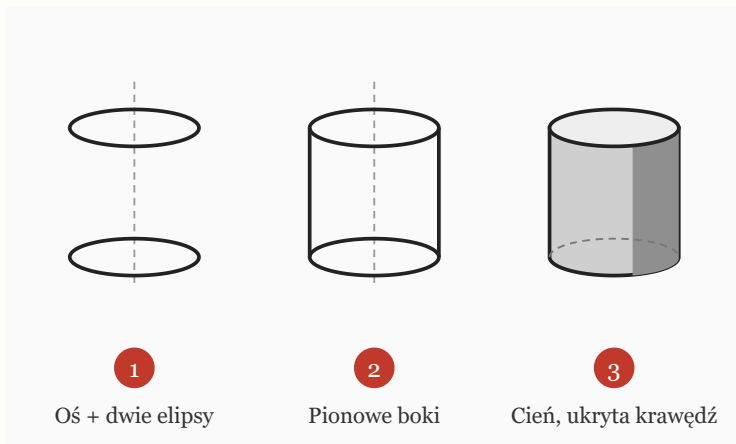
- Linie równoległe i równe wymiary
- Rozumienie ukrytych krawędzi

Częsty błąd: tylny kwadrat wychodzi mniejszy albo większy od przedniego. Zmierz przesunięcie ołówkiem i powtórz dokładnie ten sam odstęp w obu kierunkach.

Ćwiczenie 10: Walec

Poziom: początkujący · Czas: 15 min · Materiały: ołówki 2H i HB

Kubki, słoiki, szklanki, beczki, pnie drzew. Jedna forma z prostym przepisem: dwie elipsy z pionowymi bokami.

1: pionowa oś z dwiema równie szerokimi elipsami. 2: linie boczne od zewnętrznych krawędzi elips. 3: zacieniuj bok i zaznacz ukrytą część.

CZEGO POTRZEBUJESZ

- Ołówki 2H i HB, gumka
- Prawdziwy słoik lub kubek do porównania

JAK TO ZROBIĆ

1. Narysuj pionową oś długości 8 cm, z elipsą na górze i równie szeroką elipsą na dole.
2. Poprowadź dwie pionowe linie łączące zewnętrzne krawędzie elips.
3. Zetrzyj tylną połowę dolnej elipsy albo narysuj ją linią przerywaną.
4. Prawy bok przyciemnij równoległymi kreskami.

CO ĆWICZYSZ

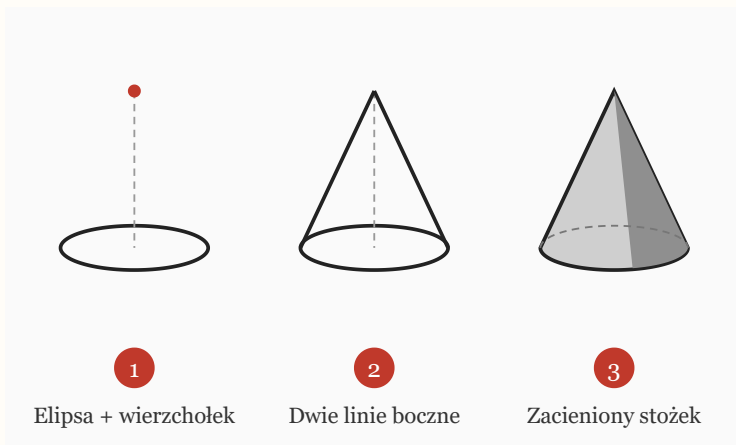
- Elipsy ustawione prawidłowo na osi
- Widzenie kubków i słoików jako walców

Częsty błąd: dolna elipsa rysowana tak samo wąsko jak górna. Dolna jest nieco bardziej okrągła, bo leży dalej od linii wzroku, więc patrzysz na nią bardziej z góry.

Ćwiczenie 11: Stożek

Poziom: początkujący · Czas: 10–15 min · Materiały: ołówki 2H i HB

Kapelusze, lejki, rożki lodów i korony drzew. Stożek to elipsa z wierzchołkiem i dwiema stycznymi.

1: elipsa i kropka dokładnie nad jej środkiem. 2: linie od kropki do zewnętrznych krawędzi elipsy. 3: cień i ukryta krawędź.

CZEGO POTRZEBUJESZ

- Ołówki 2H i HB
- Papier i gumka

JAK TO ZROBIĆ

1. Narysuj elipsę szerokości 6 cm i lekką pionową oś w górę od jej środka.
2. Zaznacz wierzchołek 7 cm nad środkiem elipsy.
3. Poprowadź linię od wierzchołka do lewej zewnętrznej krawędzi elipsy i drugą do prawej.
4. Zacieniuj jedną stronę. Narysuj wariant: wysoki, wąski stożek i niski, szeroki stożek.

CO ĆWICZYSZ

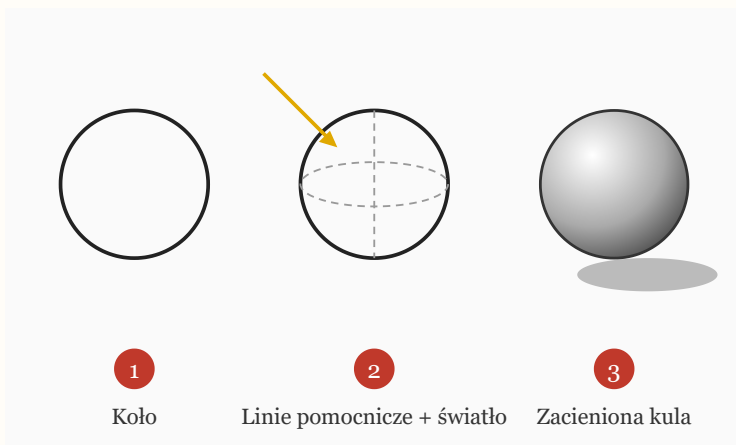
- Linie dotykające elipsy, ale jej nieprzecinające
- Zmienianie tej samej formy

Częsty błąd: linie boczne ciągnięte aż do dolnej krawędzi elipsy. Mają dotykać zewnętrznych krawędzi, inaczej stożek wyjdzie krzywy.

Ćwiczenie 12: Kula z cieniem

Poziom: początkujący · Czas: 15–20 min · Materiały: ołówki HB i 2B, gumka

Koło staje się piłką, gdy dostanie światło i cień. To może najważniejszy krok w całej książce i robisz go już teraz.

1: koło. 2: równik, pionowa oś i strzałka pokazująca, skąd pada światło. 3: najciemniej po stronie odwróconej od światła, z cieniem rzuconym.

CZEGO POTRZEBUJESZ

- HB do konturu, 2B do cienia
- Gumka do rozjaśnienia światła

JAK TO ZROBIĆ

1. Narysuj koło o średnicy 6 cm, z wolnej ręki albo w kwadracie.
2. Zdecyduj, skąd pada światło, na przykład z lewej góry. Narysuj lekką strzałkę, żeby o tym pamiętać.
3. Zacieniuj dolną prawą część koła zakrzywionymi kreskami, które podążają za formą. Lewą górną część zostaw prawie białą.
4. Narysuj miękki cień rzucony na podłoże, w stronę przeciwną do światła. Gumką wydobądź mały punkt świetlny.

CO ĆWICZYSZ

- Zamianę płaskiego w obłe za pomocą tonów

- Stały kierunek światła na całym rysunku

Częsty błąd: cień położony jak gruba ramka wokół koła. Cień ma być miękkim przejściem po stronie odwróconej od światła.

Proporcje i mierzenie

Proporcje to relacje między częściami: jak wysoki jest przedmiot w porównaniu z szerokością, jak duży jest dzióbek w porównaniu z dzbankiem. Kto dobrze ustawi proporcje, ten sprawi, że motyw będzie do siebie podobny, nawet jeśli szczegóły są proste. A kto się w nich pomyli, może spędzić godziny na cieniowaniu, a rysunek i tak nie będzie wyglądał dobrze.

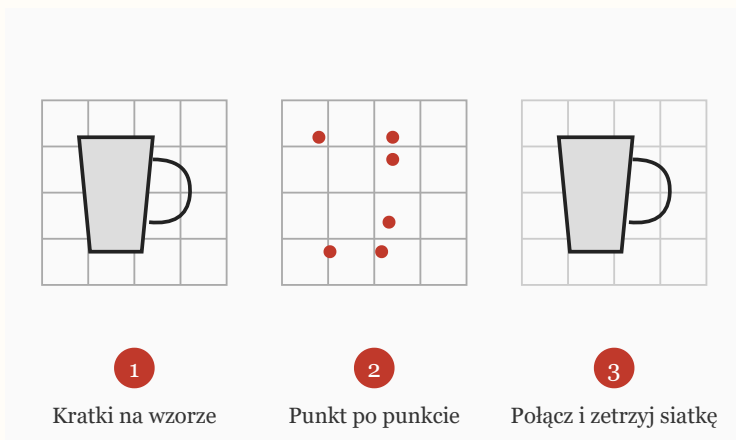
Dobra wiadomość: proporcje da się zmierzyć, a potrzebujesz tylko ołówka, siatki i odrobiny cierpliwości. W tym rozdziale poznasz pięć sposobów, z których rysownicy korzystają przez całe życie.

Wskazówka: Zawsze najpierw mierz, potem rysuj. Kilka minut mierzenia na początku oszczędza pół godziny wycierania na końcu.

Ćwiczenie 13: Metoda siatki

Poziom: początkujący · Czas: 20 min · Materiały: ołówek 2H, linijka, prosty obraz lub zdjęcie, cienki papier

Siatka to najprostszy sposób, by skopiować motyw w prawidłowych proporcjach. Trudny obraz dzielisz na małe, łatwe do ogarnięcia kratki i rysujesz po jednej.

1: nałóż siatkę na wzór. 2: narysuj taką samą siatkę na swojej kartce i zaznacz, gdzie linie przecinają kratki. 3: połącz punkty i zetrzyj siatkę.

CZEGO POTRZEBUJESZ

- Wydruk lub zdjęcie prostego przedmiotu (dobry będzie kubek)
- Ołówek 2H, linijka, gumka

JAK TO ZROBIĆ

1. Narysuj na wzorze siatkę z kratek o boku 2 cm albo użyj przezroczystej folii. Ponumeruj rzędy i kolumny (A–E, 1–5).
2. Narysuj taką samą siatkę na swojej kartce. Może być też większa, jeśli kratki są proporcjonalnie większe.
3. Pracuj po jednej kratce: gdzie kontur przecina krawędź kratki? Zaznacz ten punkt w tym samym miejscu w swojej kratce.
4. Połącz punkty lekkimi liniami, porównaj ze wzorem i zetrzyj siatkę, gdy wszystko się zgadza.

CO ĆWICZYSZ

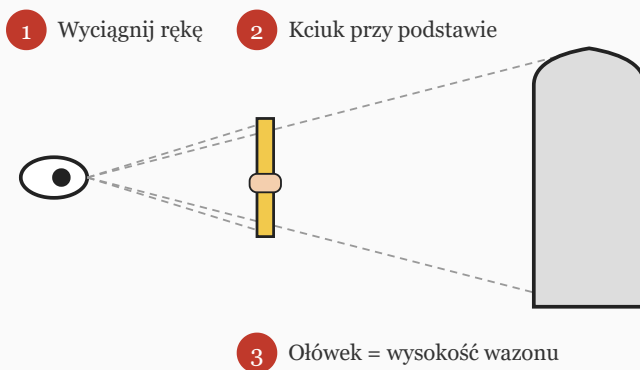
- Dzielenie trudnego motywu na małe części
- Dostrzeganie kierunku i położenia w każdej kratce

Częsty błąd: rysowanie przedmiotu „z pamięci” zamiast kratka po kratce. Patrz tylko na jedną kratkę naraz, a zobaczysz kształt zamiast symbolu.

Ćwiczenie 14: Ołówek jako miarka

Poziom: początkujący · Czas: 15 min · Materiały: ołówek, papier, trzy przedmioty

Najlepsze narzędzie do mierzenia masz zawsze przy sobie: zwykły ołówek i kciuk. Wyciągniętą ręką mierzysz wielkość tego, co widzisz, a potem przenosisz wymiary na kartkę.

1: wyciągnij rękę z zablokowanym łokciem. 2: zaznacz miarę kciukiem. 3: długość ołówka między czubkiem a kciukiem odpowiada wysokości przedmiotu.

CZEGO POTRZEBUJESZ

- Ołówek albo długi drewniany patyk
- Przedmiot, na przykład wazon, w odległości 2–3 metrów

JAK TO ZROBIĆ

1. Wyciągnij rękę prosto przed siebie, trzymając ołówek pionowo. Zamknij jedno oko i trzymaj łokieć całkowicie wyprostowany.
2. Przesuń czubek ołówka do szczytu przedmiotu, a kciuk w dół do jego podstawy. Masz teraz wysokość jako miarę.
3. Przesuń ołówek w bok i porównaj: ile razy ta wysokość mieści się w szerokości?
4. Narysuj przedmiot na kartce w tej samej proporcji, na przykład „wysokość = 2 × szerokość”.

CO ĆWICZYSZ

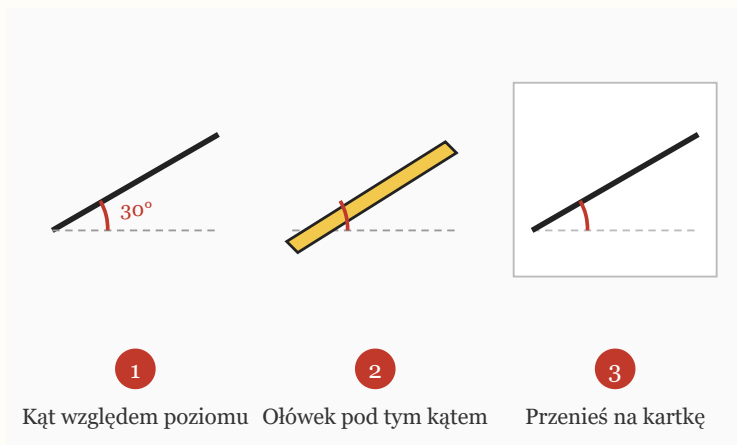
- Porównywanie zamiast zgadywania
- Stałą odległość i stały sposób mierzenia

Częsty błąd: zginanie ręki między pomiarami. Wtedy miara się zmienia. Za każdym razem trzymaj rękę równie prosto i stój w tym samym miejscu.

Ćwiczenie 15: Odczytywanie kątów

Poziom: początkujący · Czas: 15 min · Materiały: ołówek, papier, dom lub książka ułożona ukośnie

Ukośne linie często zwodzą. Z ołówkiem jako punktem odniesienia odczytasz, jak bardzo linia jest pochylona, a potem powtórzysz ten kąt na kartce.

1: zobacz linię na tle wyobrażonej linii poziomej. 2: ułóż ołówek pod tym samym kątem. 3: narysuj linię na kartce z takim samym nachyleniem.

CZEGO POTRZEBUJESZ

- Ołówek jako kątomierz
- Motyw z ukośnymi liniami: dach, schody albo otwarta książka

JAK TO ZROBIĆ

1. Wyciągnij rękę i trzymaj ołówek całkiem poziomo. To twoja linia zerowa.
2. Obracaj ołówek, aż ułoży się równolegle do linii, którą chcesz zmierzyć. Zatrzymaj ten kąt i nie zmieniaj go.
3. Przenieś ołówek na kartkę, nie obracając go, i narysuj linię tak, żeby miała to samo nachylenie względem dolnej krawędzi kartki.
4. Zrób to samo z trzema liniami w tym samym motywie: stromą, średnią i prawie poziomą. Porównaj kąty z motywem.

CO ĆWICZYSZ

- Widzenie nachylenia względem pionu i poziomu

- Nieufność wobec pierwszego wrażenia

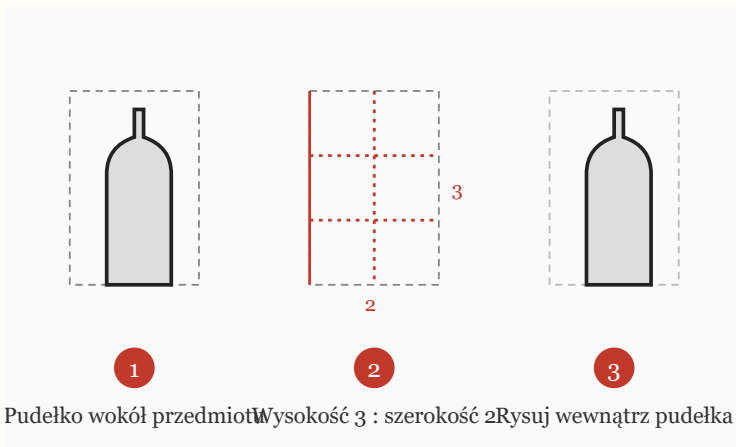
Częsty błąd: przechylanie kartki ku sobie podczas mierzenia. Trzymaj kartkę w tym samym położeniu, w jakim rysujesz, inaczej kąt wyjdzie błędny.

Ćwiczenie 16: Wysokość kontra szerokość

Poziom: początkujący · Czas: 15 min · Materiały: ołówek HB, linijka, kilka przedmiotów

Zanim narysujesz przedmiot, narysuj niewidoczne pudełko wokół niego.

Stosunek wysokości do szerokości tego pudełka ustala całą formę.

1: zamknij przedmiot w prostokącie. 2: zmierz wysokość i szerokość prostokąta w tej samej jednostce. 3: narysuj prostokąt na kartce, a w nim przedmiot.

CZEGO POTRZEBUJESZ

- Ołówek HB, linijka
- Butelka, szklanka i kubek

JAK TO ZROBIĆ

1. Spójrz na butelkę i wyobraź sobie prostokąt, który dokładnie ją mieści. Zmierz ołówkiem: ile razy szerokość mieści się w wysokości?
2. Narysuj prostokąt lekkimi liniami. Jeśli butelka ma 3 jednostki wysokości i 1 jednostkę szerokości, prostokąt ma proporcje 3:1.
3. Narysuj butelkę wewnątrz: szyjkę, ramiona i korpus. Sprawdź, gdzie boki dotykają krawędzi.
4. Powtórz ze szklanką i kubkiem. Zapisz stosunek obok każdego rysunku, na przykład „3:2”.

CO ĆWICZYSZ

- Dostrzeganie najpierw najprostszej formy

- Wyrażanie wielkości jako stosunku

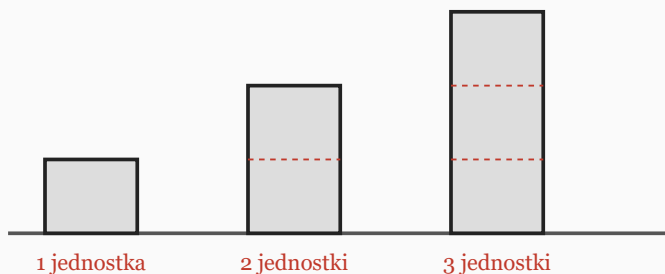
Częsty błąd: zaczynanie od szczegółu, na przykład szyjki butelki, i zapominanie o całości.
Zawsze zaczynaj od pudełka.

Ćwiczenie 17: Jedna jednostka dla wszystkiego

Poziom: początkujący · Czas: 20 min · Materiały: ołówek HB, trzy przedmioty różnej wielkości

Gdy na jednym rysunku ma się zmieścić kilka rzeczy, muszą mieć właściwą wielkość względem siebie. Wybierz najmniejszy przedmiot jako jednostkę i zmierz nią wszystkie pozostałe.

1 Najmniejszy przedmiot = jednostka

2 Zmierz resztę w jednostkach

3 Wspólna linia podstawy

1: wybierz jednostkę. 2: zmierz wysokość pozostałych w tej jednostce. 3: narysuj wszystkie na jednej linii podstawy.

CZEGO POTRZEBUJESZ

- Trzy przedmioty, na przykład kubek, butelkę i dzbanek
- Ołówek HB, linijka i papier

JAK TO ZROBIĆ

1. Ustaw przedmioty w rzędzie i wybierz najniższy. Jego wysokość to jedna jednostka.
2. Zmierz ołówkiem albo kciukiem, ile jednostek mają pozostałe: „butelka ma 2 jednostki, dzbanek 3”.
3. Narysuj poziomą linię podstawy i lekkie prostokąty dla wszystkich trzech przedmiotów, z właściwą wysokością i szerokością w jednostkach.
4. Narysuj same przedmioty w prostokątach i zetrzyj prostokąty.

CO ĆWICZYSZ

- Zachowanie właściwej wielkości kilku przedmiotów

- Planowanie rozmieszczenia na kartce

Częsty błąd: zbyt duży pierwszy przedmiot, a potem brak miejsca. Zanim zaczniesz rysować w pełnej skali, zaplanuj cały rząd na małych miniaturkach.

Perspektywa

Perspektywa to sztuka oddawania głębi na płaskiej kartce. Ten efekt znasz od zawsze: tory kolejowe wydają się zbiegać w oddali, rząd latarni staje się coraz mniejszy, a kubek stojący blisko linii oczu widać prawie z boku. W tym rozdziale poznasz trzy elementy: **linię horyzontu** (wysokość twoich oczu), **punkt zbiegu** (miejsce, w którym linie równoległe zdają się spotykać) i **elipsy**, w które zamieniają się koła oglądane z ukosa.

Prosta ulica wyraźnie pokazuje, jak linie spotykają się w punkcie zbiegu.

Fot. crip / Pixabay

Trzy zasady, które wystarczą na długo

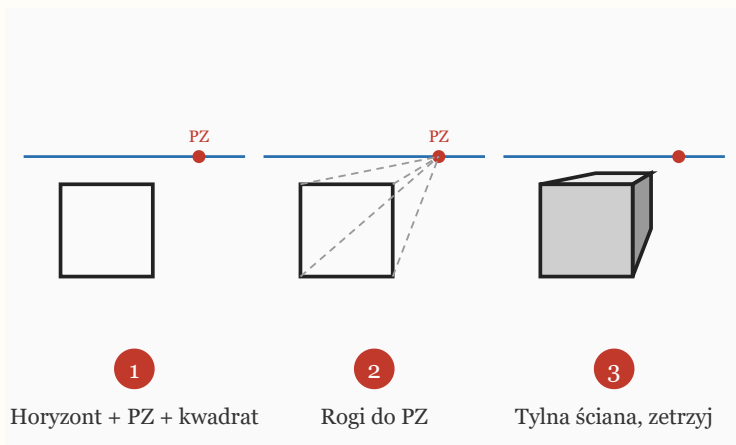
1. **Linia horyzontu zawsze leży na wysokości twoich oczu.** Wszystko ponad linią widzisz od dołu, wszystko poniżej od góry.
2. **Linie równoległe, które oddalają się od ciebie, spotykają się w punkcie zbiegu na linii horyzontu.**
3. **Linie pionowe pozostają pionowe** w tej prostej odmianie perspektywy.

Wskazówka: Przymocuj długą kartkę do ściany albo do stołu i narysuj linię horyzontu linijką na całej szerokości. Punkty zbiegu mogą wypaść poza samą kartką, a wtedy pomaga dodatkowy papier, o który można oprzeć linijkę.

Ćwiczenie 18: Sześcian w perspektywie jednopunktowej

Poziom: początkujący · Czas: 15 min · Materiały: ołówki 2H i HB, linijka

Najprostsza perspektywa ma tylko jeden punkt zbiegu. Pasuje, gdy patrzysz prosto na jedną ścianę przedmiotu, jak w przypadku pudła albo korytarza.

1: linia horyzontu, punkt zbiegu (PZ) i przedni kwadrat. 2: linie z rogów w stronę PZ. 3: wybierz głębokość, narysuj tylny kwadrat i zetrzyj linie pomocnicze.

CZEGO POTRZEBUJESZ

- 2H do linii pomocniczych, HB do konturu
- Linijka i gumka

JAK TO ZROBIĆ

1. Narysuj poziomą linię horyzontu i kropkę na niej: punkt zbiegu (PZ). Pod linią i trochę na lewo narysuj kwadrat o boku 5 cm.
2. Poprowadź lekkie linie z czterech rogów kwadratu prosto w stronę PZ.
3. Wybierz, jak głębokie ma być pudło, i poprowadź jedną linię pionową i jedną poziomą, które przetną linie pomocnicze. To tylny kwadrat.
4. Wzmocnij ściany, które widać: górną i prawą. Zetrzyj niepotrzebne linie pomocnicze.

CO ĆWICZYSZ

- Kierowanie linii do wspólnego punktu

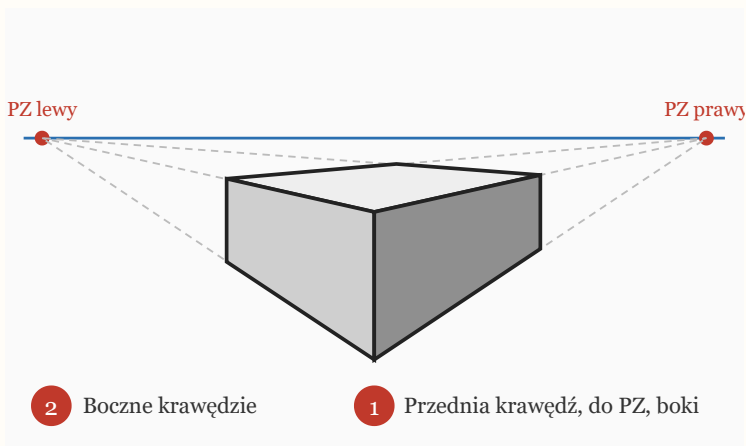
- Widzenie trzech ścian pudła

Częsty błąd: tylny kwadrat narysowany tak samo duży jak przedni. Ma być mniejszy, bo leży dalej.

Ćwiczenie 19: Sześcian w perspektywie dwupunktowej

Poziom: początkujący · Czas: 20 min · Materiały: ołówki 2H i HB, linijka, duży papier

Gdy patrzysz na pudło od strony rogu, potrzebujesz dwóch punktów zbiegu, jednego po lewej i jednego po prawej, obu na linii horyzontu.

1: pionowa przednia krawędź i linie do obu punktów zbiegu. 2: pionowe boczne krawędzie i tylny róg w miejscu przecięcia linii.

CZEGO POTRZEBUJESZ

- Duża kartka (dobra będzie A3) albo dwie kartki A4 sklejone taśmą
- 2H, HB, linijka

JAK TO ZROBIĆ

1. Narysuj poziomą linię horyzontu przez całą szerokość kartki i zaznacz dwa punkty zbiegu blisko brzegów kartki.
2. Narysuj pionową linię pośrodku: przednią krawędź pudła. Jeśli patrzysz na pudło z góry, krawędź ma leżeć poniżej linii horyzontu.
3. Poprowadź linie od góry i od dołu tej krawędzi do obu punktów zbiegu.
4. Narysuj dwie pionowe krawędzie boczne, po jednej z każdej strony. Od ich szczytów poprowadź nowe linie do przeciwnych punktów zbiegu. W miejscu, gdzie się przetną, leży tylny róg pudła.
5. Wzmocnij kontur i najciemniej zacieniuj prawą ścianę.

CO ĆWICZYSZ

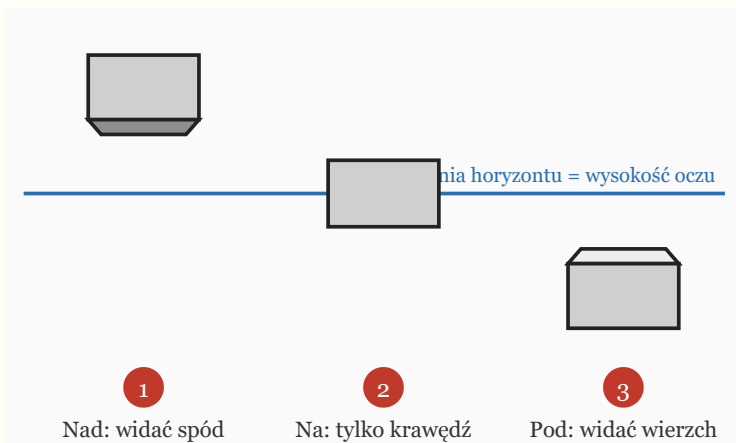
- Pracę z dwoma punktami zbiegu
- Widzenie domów, pudeł i mebli jako sześciątów

Częsty błąd: punkty zbiegu leżące zbyt blisko siebie. Wtedy sześciąt wychodzi zniekształcony. Daj im dużo miejsca, najlepiej szerzej, niż wynosi sam rysunek.

Ćwiczenie 20: Linia horyzontu decyduje o wszystkim

Poziom: początkujący · Czas: 15 min · Materiały: ołówek HB, linijka

Wysokość twoich oczu decyduje o tym, co widzisz z przedmiotu. Narysuj to samo pudło powyżej, na i poniżej linii horyzontu i zobacz, jak się zmienia.

1: powyżej linii horyzontu widać spód. 2: na linii widać tylko przód. 3: poniżej linii widać wierzch.

CZEGO POTRZEBUJESZ

- Ołówek HB i linijka
- Prawdziwe pudło albo książka do porównania

JAK TO ZROBIĆ

1. Narysuj poziomą linię horyzontu pośrodku kartki. To wysokość twoich oczu.
2. Narysuj pudło nieco powyżej linii. Widzisz jego spód: narysuj go jako wąską płaszczyznę pod przednią ścianą.
3. Narysuj pudło dokładnie na linii. Widzisz tylko przednią ścianę, bez wierzchu ani spodu.
4. Narysuj pudło poniżej linii, z widocznym wierzchem. Im dalej od linii, tym większa jest widoczna płaszczyzna.

CO ĆWICZYSZ

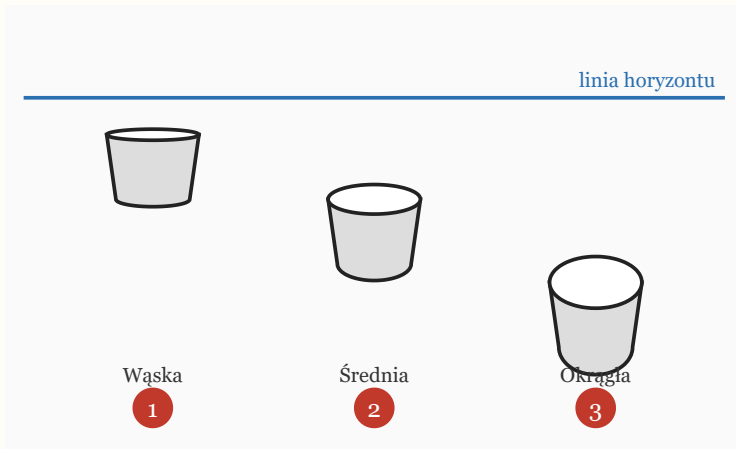
- Rozumienie, co oznacza wysokość oczu
- Sprawdzanie rysunku na prawdziwym pudle

Częsty błąd: rysowanie pudeł powyżej wysokości oczu z widocznym wierzchem. Zawsze sprawdzaj: jeśli pudło leży nad linią horyzontu, widzisz je od dołu.

Ćwiczenie 21: Elipsy w perspektywie

Poziom: początkujący · Czas: 15 min · Materiały: ołówek HB, trzy kubki lub słoiki

Koło widziane z ukosa staje się elipsą. Im dalej od linii horyzontu leży koło, tym bardziej okrągła jest elipsa. Blisko linii horyzontu wygląda jak wąski pasek.

1: blisko horyzontu elipsa jest wąska. 2: niżej otwiera się. 3: najdalej od horyzontu jest najbardziej okrągła.

CZEGO POTRZEBUJESZ

- Ołówek HB, linijka i papier
- Trzy kubki lub słoiki, które możesz postawić na różnej wysokości, na przykład na półce, na stole i na podłodze

JAK TO ZROBIĆ

1. Narysuj linię horyzontu blisko górnej części kartki.
2. Narysuj kubek tuż pod linią: wąska elipsa na górze, pionowe boki i lekko zaokrąglone dno.
3. Narysuj kubek trochę niżej, z bardziej otwartą elipsą. Trzeci narysuj najniżej, z elipsą prawie okrągłą.
4. Postaw prawdziwy kubek przed sobą na trzech wysokościach i porównaj rysunek z tym, co widzisz.

CO ĆWICZYSZ

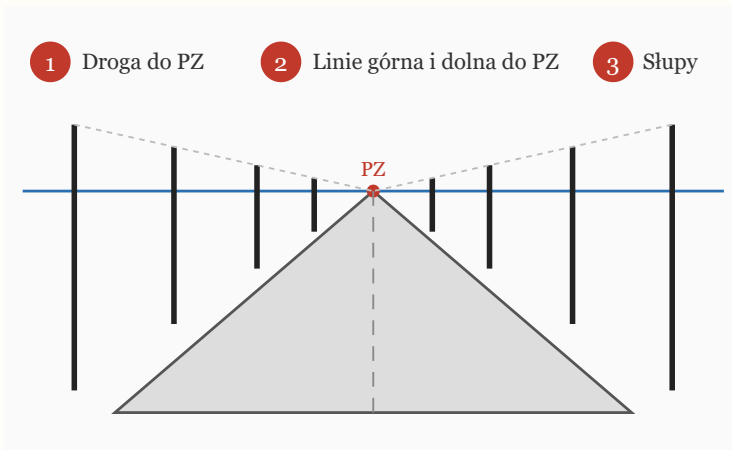
- Otwieranie i zamykanie elips w odpowiedniej mierze
- Łączenie kształtu elipsy z wysokością oczu

Częsty błąd: wszystkie kubki z tak samo okrągłą elipsą. Wygląda to tak, jakby unosiły się w powietrzu. Zmieniaj elipsy zależnie od odległości od linii horyzontu.

Ćwiczenie 22: Droga ze słupami

Poziom: początkujący · Czas: 20 min · Materiały: ołówki 2H i HB, linijka

Droga znikająca w stronę horyzontu, ze słupami po bokach, to najlepszy przykład perspektywy. Ćwiczysz punkt zbiegu, malejącą wielkość i równe odstępy.

1: krawędzie drogi biegną do punktu zbiegu. 2: dwie linie pomocnicze, jedna wzdłuż szczytów słupów, druga wzdłuż ich podstaw. 3: słupy rysuj między liniami, coraz gęściej i coraz niższe w stronę horyzontu.

CZEGO POTRZEBUJESZ

- 2H, HB i linijka
- Kartka A4 ułożona poziomo

JAK TO ZROBIĆ

1. Narysuj linię horyzontu na wysokości środka kartki i punkt zbiegu pośrodku niej.
2. Poprowadź dwie linie z dolnych rogów kartki do punktu zbiegu. To krawędzie drogi.
3. Poprowadź lekką linię z punktu wysoko po lewej w stronę punktu zbiegu (szczyty słupów) i drugą z lewego dolnego brzegu kartki w stronę punktu zbiegu (podstawy słupów).
4. Pierwszy słup narysuj duży i blisko, między dwiema liniami. Każdy kolejny stawiaj bliżej poprzedniego i rysuj niższy, tak by gęstniały w stronę

horyzontu. Powtórz po prawej stronie.

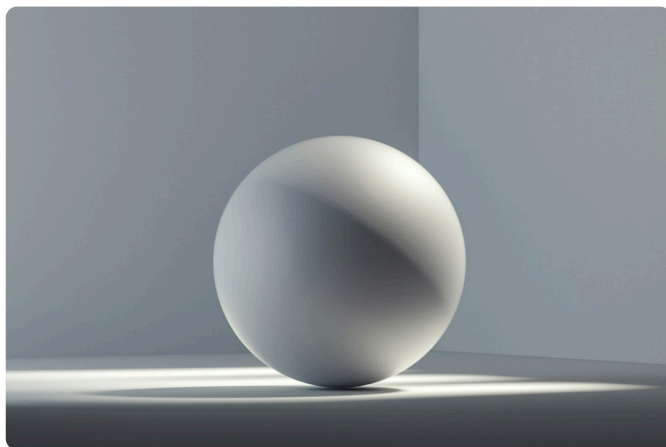
CO ĆWICZYSZ

- Zbieranie linii w punkcie zbiegu
- Stopniowe zmniejszanie odległości i wielkości

Częsty błąd: jednakowe odstępny między słupami. Odstępy mają maleć w stronę horyzontu, inaczej znika wrażenie głębi.

Światło i cieniowanie

Światło i cień nadają formie trzeci wymiar. Samo koło jest tylko obwódką. Kilka odcieni szarości zamienia je w piłkę, owoc albo lampę. Najlepsze jest to, że nie musisz umieć rysować realistycznie, żeby uzyskać taki efekt. Wystarczy, że zobaczysz, gdzie światło pada, a gdzie nie.

Światło, półton, cień własny i cień rzucony na prostej formie.

Fot. Milad Fakurian / Unsplash

Pięć stref, które warto rozpoznawać

Na obłej formie, takiej jak piłka albo jabłko, zawsze występują te same strefy, w tej samej kolejności od źródła światła:

1. **Światło główne:** najjaśniejsza plama, w której światło pada prosto.
2. **Jasny półton:** ton wokół światła głównego.
3. **Półton:** przejście w stronę cienia.
4. **Cień własny (rdzeń cienia):** najciemniejsza strefa po stronie cienia, ale kawałek od krawędzi.
5. **Światło odbite (refleks odbity):** lekko jaśniejszy pasek na samym brzegu cienia, gdzie światło odbija się od podłoża.

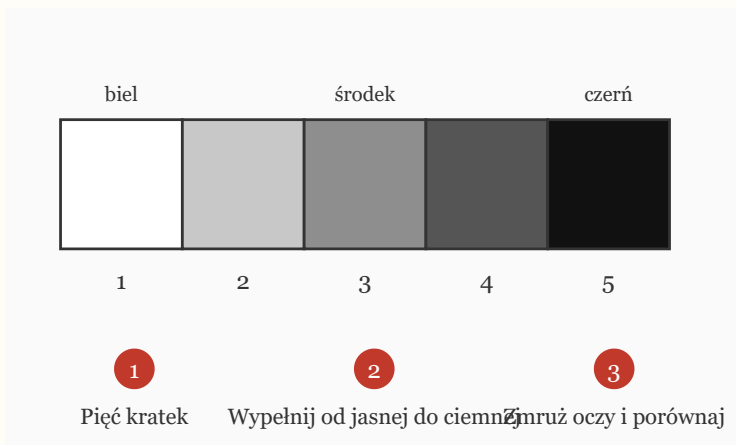
Poza formą leży **cień rzucony** na podłożu. Jest najciemniejszy tuż przy przedmiocie i zmiękcza się w miarę oddalania.

Wskazówka: Zmruż oczy, patrząc na model. Szczegóły się rozmyją i zobaczysz tylko jasne i ciemne plamy. Dokładnie tak masz myśleć podczas cieniowania.

Ćwiczenie 23: Skala tonalna w pięciu krokach

Poziom: początkujący · Czas: 15 min · Materiały: ołówki 2B i HB, linijka

Skala tonalna to rząd tonów od bieli do czerni. To twoja paleta odcieni szarości i będziesz jej używać w każdym rysunku.

1: narysuj pięć kratek. 2: wypełnij je równomiernie rosnącym naciskiem. 3: zmruż oczy i sprawdź, czy każdy stopień jest tak samo odległy od następnego.

CZEGO POTRZEBUJESZ

- Ołówki: HB i 2B (dobry będzie też 4B)
- Kartka A4

JAK TO ZROBIĆ

1. Narysuj lekką linią pięć kratek w rzędzie, każda 3×3 cm.
2. Pierwszą kratkę zostaw białą. Następną wypełnij bardzo lekkimi równoległymi kreskami, kolejną gęstszymi, następną wyraźnie ciemnym tonem, a ostatnią tak czarno, jak się da ołówkiem 2B lub 4B.
3. Zmruż oczy i spójrz. Czy stopnie są równe? Popraw kratkę, która odstaje, dokładając grafit albo go zbierając.
4. Zrób nową skalę, tym razem z 9 kratek, jako ćwiczenie subtelnych odcieni.

CO ĆWICZYSZ

- Kontrolę nacisku i równe stopnie

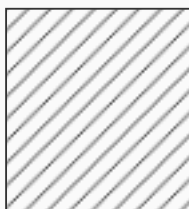
- Widzenie motywu jako jasnych i ciemnych płaszczyzn

Częsty błąd: druga i trzecia kratka wychodzą prawie takie same. Zrób stopnie wyraźnie różne i pozwól, by ostatnia kratka naprawdę była ciemna.

Ćwiczenie 24: Szrafowanie, kreska po kresce

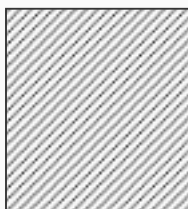
Poziom: początkujący · Czas: 15 min · Materiały: ołówki HB i 2B

Szrafowanie to równoległe kreski, które razem dają ton. Im gęściej leżą kreski, tym ciemniejsza jest powierzchnia. To klasyczne cieniowanie rysownika.

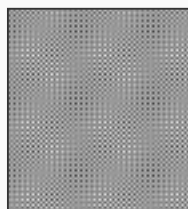
1

Rzadko = jasno

2

Średnio

3

Gęsto = ciemno

1: rzadkie kreski dają jasny ton. 2: gęstsze kreski dają półton. 3: bardzo gęste kreski dają ciemny ton.

CZEGO POTRZEBUJESZ

- HB i 2B, ostry grafit
- Papier i gumka

JAK TO ZROBIĆ

1. Narysuj trzy kratki 4×4 cm. Wszystkie kreski mają być pochylone w tę samą stronę, najlepiej pod kątem 45 stopni.
2. Pierwszą kratkę wypełnij rzadkimi kreskami (3–4 mm odstępów).
3. Drugą kratkę wypełnij kreskami oddalonymi o 1,5 mm, a trzecią tak gęsto, jak się da, żeby kreski się nie zlały.
4. Zrób nową próbę, w której zmieniasz nacisk zamiast odstępów. Porównaj wrażenie.

CO ĆWICZYSZ

- Równe, równoległe pociągnięcia
- Sterowanie tonem za pomocą gęstości

Częsty błąd: kreski wyginają się na końcach. Rysuj szybkimi, lekkimi pociągnięciami od barku i unosź ołówek na końcu każdej kreski.

Ćwiczenie 25: Szrafowanie krzyżowe

Poziom: początkujący · Czas: 15–20 min · Materiały: ołówki HB i 2B

Połóż kolejną warstwę kresek w innym kierunku, a ton stanie się głębszy i bogatszy. To szrafowanie krzyżowe, stosowane przy naprawdę ciemnych partiach.

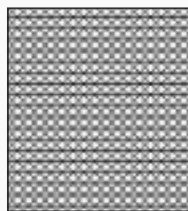
1

Jedna warstwa

2

Dwie warstwy, krzyż

3

Trzy warstwy, najciemniej

1: jedna warstwa kresek. 2: kolejna warstwa w przeciwnym kierunku. 3: trzecia warstwa pozioma dla najciemniejszych partii.

CZEGO POTRZEBUJESZ

- HB do pierwszych warstw, 2B do najciemniejszej
- Papier o niezbyt grubej fakturze

JAK TO ZROBIĆ

1. Narysuj trzy kratki 4×4 cm.
2. Wypełnij wszystkie jedną warstwą lekkich kresek w tym samym kierunku, równie gęsto.
3. Nałóż warstwę kresek w przeciwnym kierunku na kratki 2 i 3.
4. Nałóż trzecią warstwę, poziomą, na kratkę 3. Porównaj trzy tony i w razie potrzeby wytrzyj lub zbierz grafit.

CO ĆWICZYSZ

- Budowanie tonu warstwami

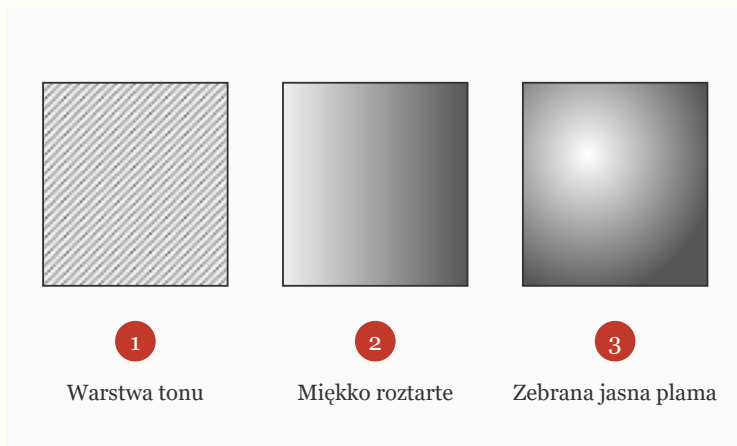
- Wybieranie kierunku kresek zgodnie z formą

Częsty błąd: mocny nacisk już w pierwszej warstwie. Zaczynaj jasno i buduj stopniowo, inaczej nie da się nic poprawić.

Ćwiczenie 26: Miękkie przejścia

Poziom: początkujący · Czas: 15 min · Materiały: ołówek 2B, wiszer lub wacik, gumka chlebową

Czasem chcesz uzyskać gładki, miękki ton bez widocznych kresek. Wtedy rozcierasz grafit wiszerem, wacikiem albo suchym pędzlem.

1: nałóż warstwę kresek. 2: rozetrzyj ruchami kolistymi. 3: wydobądź światło gumką chlebową.

CZEGO POTRZEBUJESZ

- Ołówek 2B lub 4B
- Wiszer, wacik albo kawałek miękkiego papieru
- Gumka chlebową

JAK TO ZROBIĆ

1. Narysuj kwadrat 5×5 cm. Nałóż warstwę kresek 2B, najciemniejszą po prawej, a po lewej jasną.
2. Rozetrzyj wiszerem lub wacikiem małymi kółkami. Zaczynj w ciemnym miejscu i prowadź ku jasnemu, z lekkim naciskiem.
3. Nałóż kolejną warstwę 2B i znów rozetrzyj, aż przejście będzie miękkie.
4. Uformuj gumkę chlebową w czubek i przyciśnij w środku jasną plamę. Nie ciągnij, tylko dociskaj, żeby grafit się podniósł.

CO ĆWICZYSZ

- Miękkie przejścia

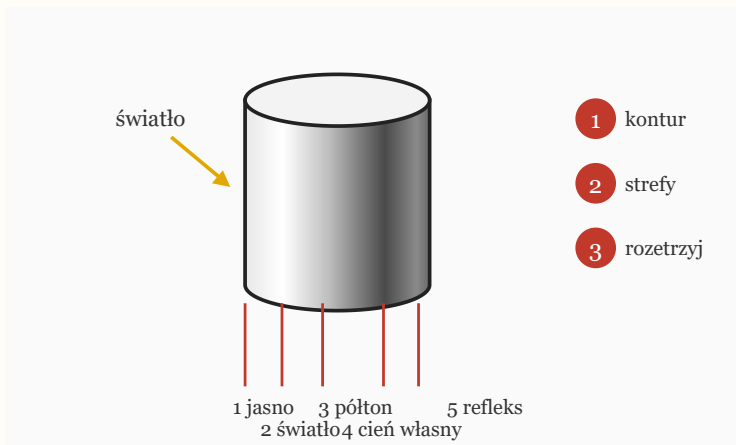
- Wydobywanie światła przez zbieranie grafitu

Częsty błąd: rozmazywanie palcem. Tłuszcz ze skóry zostawia plamy na papierze. Używaj wiszera lub wacika i dotykaj tylko lekko.

Ćwiczenie 27: Cień własny na walcu

Poziom: początkujący · Czas: 20 min · Materiały: ołówki HB i 2B, gumka

Cień własny podąża za zaokrągleniem formy. Poznasz pięć stref na walcu, który jest idealnym wzorem dla kubków, szklanek i słoików.

1: narysuj kontur i ustal kierunek światła. 2: zaznacz pięć stref. 3: rozetrzyj przejścia i zostaw jasny refleks na samym brzegu.

CZEGO POTRZEBUJESZ

- HB do konturu, 2B do cienia
- Gumka lub gumka chlebową

JAK TO ZROBIĆ

1. Narysuj walec (zobacz ćwiczenie 10) i ustal kierunek światła, na przykład z lewej strony. Narysuj strzałkę.
2. Podziel szerokość walca lekkimi liniami na pięć pionowych stref: jasną, światło, półton, cień własny i refleks.
3. Nałóż ton: prawie biały w świetle, lekko szary w jasnej strefie, średni szary w półtonie, najciemniejszy w cieniu własnym, o odcień jaśniejszy w refleksie.
4. Rozetrzyj przejścia wiszerem, ale zostaw cień własny wyraźny. Tylną połowę elipsy na górze zacieniuj nieco ciemniej.

CO ĆWICZYSZ

- Widzenie i rozmieszczanie pięciu stref

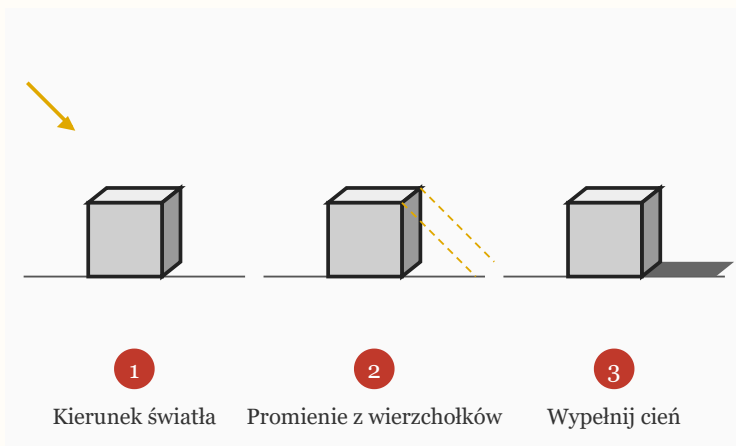
- Sprawianie, by obła forma wyglądała na obłą

Częsty błąd: najciemniejsza krawędź po stronie cienia. Tam jest światło odbite. Najciemniejsza strefa leży kawalek w głąb.

Ćwiczenie 28: Cień rzucony

Poziom: początkujący · Czas: 20 min · Materiały: ołówki HB i 2B, linijka

Cień rzucony stawia przedmiot na podłożu. Bez niego przedmiot unosi się w powietrzu. Z nim wygląda na ciężki i prawdziwy.

1: ustal, skąd pada światło. 2: poprowadź równoległe promienie z górnych rogów w dół do podłoża. 3: wypełnij obszar między promieniami a podstawą przedmiotu.

CZEGO POTRZEBUJESZ

- HB, 2B, linijka
- Małe pudełko albo szklanka i lampka biurkowa

JAK TO ZROBIĆ

1. Narysuj sześcián lub pudełko stojące na linii podstawy. Narysuj strzałkę światła, na przykład ukośnie z lewej góry.
2. Poprowadź lekkie, równoległe linie z górnych rogów pudełka w prawo i w dół do podłoża, pod tym samym kątem co światło.
3. Tam, gdzie promienie dotykają podłoża, zaznacz rogi cienia. Połącz je z podstawą pudełka.
4. Wypełnij cień tonem, najciemniejszym tuż przy pudełku, a dalej zmiekczyć krawędź. Sprawdź na prawdziwym pudełku i lampce.

CO ĆWICZYSZ

- Konsekwentny kierunek światła

- Osadzanie przedmiotów na podłożu za pomocą cienia

Częsty błąd: cień rzucony w stronę źródła światła. Zawsze pada w stronę przeciwną do źródła światła.

Martwa natura krok po kroku

Teraz łączysz wszystko, co już poznajesz w tej książce: bryły podstawowe, proporcje, perspektywę i cieniowanie. Martwa natura to układ nieruchomych przedmiotów i najlepsze ćwiczenie, jakie istnieje. Przedmioty się nie ruszają, światłem możesz sterować według własnego pomysłu i w każdej chwili zrobić przerwę.

Prosta martwa natura – idealna do rysowania w domu.

Fot. WJ_Y2017fufu / Pixabay

Jak pracować z każdym przedmiotem

1. **Zobacz formę:** jaka bryła podstawowa kryje się za przedmiotem?
2. **Zmierz:** jak jest wysoki w porównaniu z szerokością?
3. **Zbuduj:** narysuj bryłę podstawową i linie pomocnicze lekko ołówkiem 2H.
4. **Uformuj:** dopracuj kontur ołówkiem HB.
5. **Zacieniuj:** ustal światło i nałóż tony od jasnych do ciemnych.

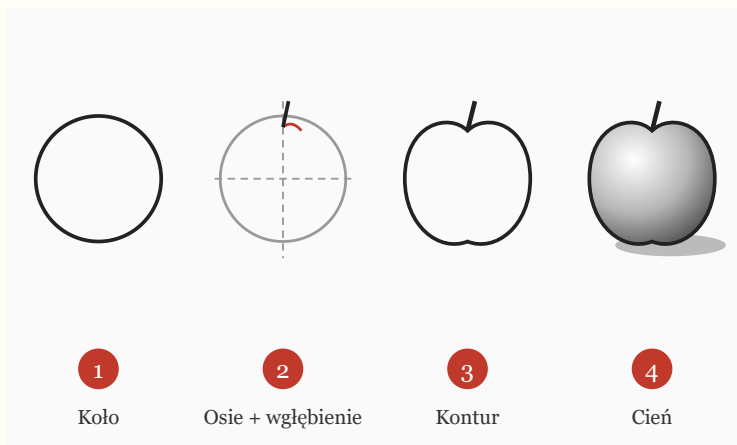
Wskazówka: Ustaw przedmioty na stole przy oknie albo oświetl je jedną lampą z boku. Pojedyncze światło daje wyraźne cienie, dzięki czemu łatwiej dostrzec formy.

Ćwiczenie 29: Jabłko

Poziom: początkujący · Czas: 20–30 min · Materiały: 2H, HB, 2B, gumka, prawdziwe jabłko

Jabłko to kula z małym wgłębieniem u góry i lekkim zwężeniem na dole.

Najłatwiej dojść do niego przez koło, które już umiesz narysować.

1: lekkie koło. 2: linie środkowe, wgłębienie i ogonek. 3: kontur z nieco szerszymi ramionami i węższym dołem. 4: światło z lewej góry, cień własny i cień rzucony.

CZEGO POTRZEBUJESZ

- 2H, HB i 2B
- Jabłko na stole, światło z boku

JAK TO ZROBIĆ

1. Narysuj lekkie koło o średnicy około 7 cm. Jabłko jest prawie tak samo szerokie jak wysokie.
2. Poprowadź jedną pionową i jedną poziomą linię pomocniczą. Zaznacz górę małym wgłębieniem i narysuj ogonek ukośnie w górę.
3. Narysuj kontur: jabłko jest u góry nieco szersze i zwęża się ku dołowi. Zaznacz małe wcięcie na spodzie.
4. Ustal światło (z lewej góry). Na jasnej stronie połóż cienkie kreski HB, a po stronie cienia 2B.
5. Narysuj cień rzucony na stole po prawej stronie jabłka, najciemniejszy tuż przy nim.

6. Gumką wydobać małą plamkę światła i zetrzyj linie pomocnicze.

CO ĆWICZYSZ

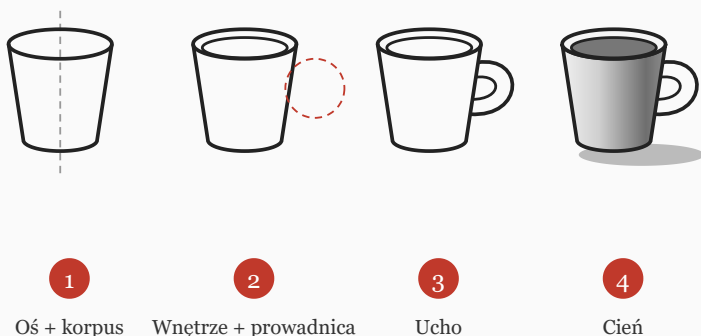
- Kulę jako bryłę podstawową
- Cień własny, refleks i cień rzucony na jednym rysunku

Częsty błąd: jabłko wyglądające jak idealnie okrągła piłka. Spójrz na prawdziwe jabłko: prawie nic w nim nie jest idealnie okrągłe. Narysuj ramiona nieco szersze, a dół nieco węższy.

Ćwiczenie 30: Filiżanka z uchem

Poziom: początkujący · Czas: 25–30 min · Materiały: 2H, HB, 2B, gumka, filiżanka do kawy

Filiżanka to walec zwężający się ku dołowi, z elipsą na górze i uchem w kształcie litery C. Pokazuje, do czego przydają się twoje ćwiczenia z elips i walców.

1: oś, górna elipsa i boki zwężające się ku dołowi. 2: druga, mniejsza elipsa dla krawędzi i koło jako prowadnica ucha. 3: ucho z dwóch linii. 4: zaciemniona filiżanka z ciemnym wnętrzem i cieniem rzuconym.

CZEGO POTRZEBUJESZ

- 2H, HB i 2B
- Prosta biała filiżanka bez wzoru, światło z boku

JAK TO ZROBIĆ

1. Narysuj pionową oś i elipsę na górze (zobacz ćwiczenie 8). Poprowadź dwie lekkie linie boczne zwężające się ku dołowi.
2. Narysuj drugą, nieco mniejszą elipsę tuż wewnątrz pierwszej. To grubość brzegu filiżanki.
3. Narysuj dno jako zakrzywioną linię, fragment elipsy. Zrób ją nieco bardziej okrągłą niż górna elipsa.
4. Narysuj ucho jako „C” po prawej stronie. Zacznij i skończ przy boku filiżanki, dwiema liniami w odstępie kilku milimetrów.

5. Zacieniuj wnętrze filiżanki ciemno, korpus z równym przejściem do cienia własnego po prawej stronie i narysuj cień rzucony po prawej.
6. Gumką wydobądź światło po lewej stronie.

CO ĆWICZYSZ

- Walec, elipsę i krzywą w jednym przedmiocie
- Wnętrze i zewnątrz o różnych tonach

Częsty błąd: ucho przyklepione wysoko ponad filiżanką albo sterczące prosto na zewnątrz. Trzymaj je blisko korpusu i zakończ mniej więcej w jednej trzeciej wysokości z każdej strony.

Ćwiczenie 31: Dzbanek z dziobkiem

Poziom: początkujący · Czas: 30 min · Materiały: 2H, HB, 2B, gumka, dzbanek lub doniczka

Dzbanek to doskonały sprawdzian na zakończenie: korpus jak ścięty stożek lub walec, dziobek i ucho. Zbudujesz go z elementów, które już znasz.

1: prostokąt wokół dzbanka i pionowa oś. 2: wąska górna elipsa, szersza dolna elipsa i linie boczne. 3: dziobek po jednej stronie, ucho po drugiej. 4: światło z lewej, ciemne wewnątrz i cień rzucony.

CZEGO POTRZEBUJESZ

- 2H, HB i 2B
- Dzbanek, wazon lub doniczka z dziobkiem albo uchem

JAK TO ZROBIĆ

1. Zmierz wysokość i szerokość (zobacz ćwiczenie 16). Narysuj lekki prostokąt w tej samej proporcji i pionową oś.
2. Narysuj wąską elipsę na górze i szerszą na dole. Połącz je liniami bocznymi.
3. Narysuj otwór dziobka jako małą elipsę na górze, a sam dziobek jako stożek wyginający się na zewnątrz od korpusu.
4. Narysuj ucho po przeciwnej stronie: duży łuk zaczynający się pod brzegiem i łądujący w górnej części korpusu. Łuk narysuj dwiema równoległymi liniami.
5. Zacieniuj korpus od lewej (światło) do prawej (ciemno), z cieniem własnym i refleksem. Wnętrze zacieniuj ciemno.

6. Narysuj cień rzucony promieniami od wierzchołków (zobacz ćwiczenie 28) i zetrzyj linie pomocnicze.

CO ĆWICZYSZ

- Składanie kilku części w jeden przedmiot
- Pilnowanie proporcji przez cały rysunek

Częsty błąd: dziobek i ucho na różnej wysokości albo o różnej wielkości. Sprawdź ołówkiem, czy szczyt ucha leży mniej więcej na wysokości brzegu.

Cztery tygodnie: plan ćwiczeń i częste błędy

Masz już za sobą 31 ćwiczeń. Najlepszy sposób, żeby się utrwały, to powtarzać je w spokojnym rytmie. Oto plan na cztery tygodnie, po 15–25 minut dziennie, pięć dni w tygodniu. Dwa dni są wolne albo przeznaczone na rysowanie dowolne, według własnego wyboru.

Plan jest rekomendacją, a nie obowiązkiem. Jeśli opuścisz dzień, kontynuuj następnego. Jeśli ćwiczenie zajmie więcej czasu, niż zakładano, zrób je jeszcze raz następnego dnia. Liczy się systematyczność.

Plan ćwiczeń

Tydzień	Temat	Dzień 1	Dzień 2	Dzień 3	Dzień 4	Dzień 5
1	Dłoń, linie i formy	Ćw. 1–2 (chwyt, proste linie)	Ćw. 3–4 (równoległe, krzywe)	Ćw. 5–6 (nacisk, kontur)	Ćw. 7–8 (koło, elipsa)	Powtórz te, które wydawały się najtrudniejsze
2	Objętość i miary	Ćw. 9–10 (sześcián, walec)	Ćw. 11–12 (stożek, kula)	Ćw. 13–14 (siatka, ołówek jako miarka)	Ćw. 15–16 (kąty, wysokość/szerokość)	Ćw. 17 + dowolny rysunek trzech przedmiotów
3	Perspektywa	Ćw. 18 (jeden punkt)	Ćw. 19 (dwa punkty)	Ćw. 20–21 (horyzont, elipsy)	Ćw. 22 (droga)	Narysuj swój pokój albo ulicę widoczną z okna
4	Światło i martwa natura	Ćw. 23–24 (skala tonalna, szrafowanie)	Ćw. 25–26 (krzyżowe, miękkie)	Ćw. 27–28 (cień własny, cień rzucony)	Ćw. 29–30 (jabłko, filizanka)	Ćw. 31 (dzbanek) + porównanie z pierwszą kartką z tego tygodnia

Wskazówka: Mierz czas. Nastaw budzik na 20 minut. Gdy zadzwoni, możesz przerwać w połowie rzędu. Dzięki temu łatwiej wrócić następnego dnia, bo wiesz, od czego zacząć.

Częste błędy i jak je poprawić

Wszyscy początkujący popełniają te same błędy. Rozpoznaj je, a wcześniej je poprawisz.

1. **Rysujesz symbole zamiast tego, co widzisz.** Filizanka „powinna” wyglądać w określony sposób. Poprawka: mierz i porównuj, a rysuj kąty i odległości, nie słowo „filizanka”.
2. **Naciskasz za mocno od początku.** Twardych linii nie da się wytrzeć. Poprawka: zacznij od lekkiego 2H i buduj stopniowo.
3. **Rysujesz samymi palcami.** Linie wychodzą drżące. Poprawka: używaj całego ramienia i rysuj duże linie.
4. **Zaczynasz od szczegółów.** Oczy, ucho albo wzór dopracowane jako pierwsze sprawiają, że całość potem się nie zgadza. Poprawka: najpierw całość, szczegóły na końcu.
5. **Nie mierzysz.** Zgadywanie daje błędne proporcje. Poprawka: używaj ołówka, siatki i metody jednostki.
6. **Za dużo wycierasz.** Papier robi się szary i zmęczony. Poprawka: rysuj lekko, zostaw pierwsze linie i poprowadź właściwą obok.
7. **Za rzadko patrzysz na model.** Wzrok utknął na kartce. Poprawka: patrz na model tyle samo, ile na rysunek.
8. **Zmieniasz kierunek światła w trakcie rysunku.** Wtedy cienie nie mogą się zgadzać. Poprawka: narysuj w rogu małą strzałkę światła i się jej trzymaj.
9. **Wszystkie tony są równie ciemne.** Rysunek robi się płaski. Poprawka: korzystaj z całej skali tonalnej, od prawie białego do prawie czarnego.
10. **Porównujesz się z zawodowcami.** To niesprawiedliwe i zabija radość. Poprawka: porównuj się tylko z sobą sprzed miesiąca.
11. **Wyrzucasz słabe kartki.** Znikają wtedy dowody twoich postępów. Poprawka: zachowuj wszystko, datuj kartki i obejrzyj je po miesiącu.
12. **Rezygnujesz po tygodniu.** Na początku zawsze jest opór. Poprawka: obiecaj sobie tylko 15 minut dziennie przez cztery tygodnie, a potem podejmij decyzję.

Lista kontrolna przed każdym rysunkiem

- Jaka to bryła podstawowa?
- Jaki jest stosunek wysokości do szerokości?
- Gdzie jest linia horyzontu i gdzie leży punkt zbiegu?
- Skąd pada światło?
- Czy proporcje zostały zmierzone, zanim pojawiły się grube linie?
- Czy w rysunku wykorzystana jest cała skala tonów?

Co dalej?

Po czterech tygodniach masz już narzędzia. Następny krok to zastosować je do motywów, które lubisz: twarzy, zwierząt, drzew, własnego domu. Bierz nowy motyw co tydzień, rozłóż go na bryły podstawowe, zmierz i buduj. Rysuj dalej w szkicowniku i noś go ze sobą. Dziesięć minut w autobusie albo w poczekalni jest warte tyle samo co godzina przy biurku.

Rysowanie to nawyk, a nie egzamin. Nie ma celu końcowego, w którym wszystko jest już „skończone”. Jest tylko następna kartka, a ta wyjdzie trochę lepiej niż poprzednia. Dziękuję za wspólne rysowanie. Powodzenia! *Anna Wiśniewska*

Filmy, które pomogą ci w nauce

Książka daje ci plan i wyjaśnienia, a film pozwala zobaczyć ruch ręki i tempo pracy. Poniżej znajdziesz bezpłatne kanały na YouTube, które sprawdziliśmy w październiku 2026 roku. Nie są z nami powiązane, a ich treść zależy od autorów.

Po polsku

- **Pracownia OKO** – youtube.com/@pracowniaoko
- **SealArt Szkoła Rysunku** – youtube.com/@sealartszkolarysunku

Po angielsku (możesz włączyć napisy i automatyczne tłumaczenie)

- **Proko** – youtube.com/@ProkoTV
- **Draw like a Sir** – youtube.com/@DrawlikeaSir
- **Circle Line Art School** – youtube.com/@Circlelineartschool
- **The Virtual Instructor** – youtube.com/@TheVirtualInstructor

Wskazówka: najpierw przeczytaj ćwiczenie w książce, potem obejrzyj film na ten sam temat, a na koniec wykonaj ćwiczenie samodzielnie.